

היבטים לשוניים בפרשת בשלח פא

דקדוקי קריאה וטעמים בפרשת בשלח ובהפטרה ובראשון של יתרו

יג יח וַיִּסַּב : במלרע
יג יט וְהַעֲלִיתֶם : העמדה בה"א למנוע הבלעת העי"ן החטופה שלאחריה, וה-עליתם
יד ב וַיֵּשְׁבוּ וַיַּחֲנוּ : וא"ו שוואית, לשון עתיד. נִכְחָזוּ : הכ"ף בשוא נח ¹
יד ד וְאֶכְבְּדָה בַּפְּרָעָה : דגש קל בב"ת נותר במקומו מדין "אותיות צבותות" ² . וַיַּעֲשׂוּ-כֵן : בטעם סילוק (סוף פסוק) ללא הכנת טיפחא (טרחא) לפניו. על הקורא להתכונן ולהתאמן על אופן הקריאה הנכונה
יד ו וַיֹּאסֵר : האל"ף בשוא נח לא בחטף סגול
יד ט עליית שני
יד י וַיִּירָאוּ : הי"ד בחירק מלא והשוא בר"ש הוא נע. הקורא בשוא נח מחליף למשמעות ראייה
יד יב מִמֶּתְנֹו : המ"ם בשורק ולא בחולם ³ . וכן בהמשך הפרשה טז ג מוֹתָנֹו
יד יד תַּחֲרֹשׁוּן : געיה בת"ו, יש לקרא בהעמדה קלה שם
יד טו עליית שלישי
יד יז וַיִּבְאֹו : הוא"ו בשווא, וא"ו החיבור ולשון עתיד. בְּרִכְבּוֹ : הב"ת שלאחר הכ"ף בדגש קל
יד כד וַיֵּהָם : הה"א בקמץ קטן
יד כה וַיִּנְהָגוּ : יו"ד בשווא נח אע"פ שהיא אחרי געיה, נו"ן בפתח ובהעמדה קלה בגלל הגעיה במקום, יש לקרא: וַיִּנְהָגוּ
יד כו עליית רביעי
וַיֵּשְׁבוּ : וא"ו בשווא, וא"ו החיבור ולשון עתיד
שירת הים : לפי מנהג האשכנזים, גם בשירה וגם לפניה, יש לנגן במנגינה מיוחדת פסוקים מסוימים, במלואם או באופן חלקי.
ככלל, יש לקרוא במנגינת 'שירת הים' פסוקים או חלקי פסוקים שיש בהם שם ה"ה. יוצאים מכלל זה:
יד כב, יד כט וְהַיָּמִים לָהֶם חוֹמָה מִיַּמִּינָם וּמִשְׂמָאלָם : יש לקרוא במנגינת מיוחדת
טו יז תִּבְאֵמוּ וְתִטְעַמוּ : אין שרים במנגינה מיוחדת את חציו הראשון למרות ששם ה' מוזכר בו, לעומתו, יש לנגן את חציו השני: מִקֵּדָשׁ...
טו יח ה' א יִמְלֹךְ לְעֵלְמָ וְעַד : קוראים במנגינה מיוחדת למרות היותו קצר
טו כא שִׁירוֹ לָהּ כִּי-גֵאָה גֵאָה : שירת הנשים
טו א יִשִּׁיר-מִשָּׁה : בקורן וחומשים נוספים יש געיה ביו"ד של ישיר ואין זה נכון, מקומה בשי"ן. כִּי-גֵאָה גֵאָה : הגימל במילה גֵאָה דגושה ⁵ . הוא אחד מארבעת החריגים בשירת הים, חריג זה חוזר על עצמו בפס' כא
טו ב ע"ז: העי"ן בקמץ חטוף (קטן). וַאֲרַמְמָנָהוּ : הנר"ן בשווא נח ואחריה ה"א, אין לקרא 'וארממנו'
טו ה יִכְסִימוּ : סמ"ך בשווא נח, יו"ד בשורק, יש לקרא יכס-ימו. בְּמִצּוֹת : הצד"י בחולם לא בשורק! ⁶ לא: בְּמִצּוֹת !!
טו ו נֶאֱדָרִי : האל"ף כאן וכן בהמשך פסוק יא נֶאֱדָר בשוא נח ולא בחטף סגול

¹ הבעיה היא למבטאים חיל"ת ככ"ף רפויה נוצר כאן "שוא דומות". ואף על פי שהזכרנו כמה פעמים שהוא נח, מכל מקום רבים מתקשים לקוראו נח. כאן צריך להתאמץ לקרוא נכונה אם במבטא חיל"ת גרונית כדון, אם בקריאת הכ"ף בשוא נח. ושניהם כאחד ודאי טובים!

² שתי אותיות מאותו מוצא והראשונה מביניהם מנוקדת בשווא, כלל זה מתקיים בפועל רק בב"ת וכ"ף שהן בשווא של אותיות השימוש ולא בכל הצירופים.

³ תנועה גדולה, הצורה הדקדוקית של המילה אינה מושפעת מכתב מקראי חסר או מלא.

⁴ ישנו מנהג אחר הרווח בירושלים והוא: לקרא את כל הפסוקים בשירה במנגינה מיוחדת, לא כולל את וי'שע אלא רק מ'ואמינו ביו" וכן את 2 הפסוקים של והמים להם ח(ו)מה

⁵ במבטא רוב העדות כיום אין הבדל בין גימ"ל דגושה לרפויה.

⁶ רבים וטובים נכשלים בדבר, אפילו מי שהערתי להם על כך ממשכים לקרוא בשיבוש מכוח ההרגל!

טו ח נַעֲרָמוּ מִים: הטעם נסוג לנר"ן
טו י צָלְלוּ: למ"ד ראשונה בשווא נע ולא בחטף⁷
טו יא מִי כְמִכָּה: הדגש בכ"ף בתחילת המילה הוא חריג. עֲשֵׂה פְּלֵא: הטעם נסוג לעי"ן השי"ן בצירי
והפ"א רפויה
טו יג עַם-זוּ גְּאֻלָּתָ: הגימ"ל דגושה. בְּעֵדָךְ: העי"ן בקמץ חטוף הזי"ן דגושה בשווא נע
טו יד יִרְגְּזוּן: הטעם בזי"ן מלרע וכן בשאר המילים הנגמרות ב-ון
טו טז יִדְמֹו כְּאֶבֶן: הדלי"ת בשווא נע בגלל הדגש⁸, הכ"ף בראש התיבה השנייה דגושה באופן חריג
טו יז מְקַדָּשׁ: הקו"ף דגושה לתפארת הקריאה
טו יט בְּרִכְבּוֹ: הבי"ת השנייה אף היא דגושה
טו כב וַיִּסַּע: במלרע. וְלֹא-מִצְאוּ: טעם נסוג אחור למ"ם
טו כג קָרָא-שְׁמָהּ: הגעיא (מתג) ברי"ש ולא בקו"ף
טו כז עליית חמישי
טז ד הַנְּנִי: על אף הקושי, נר"ן ראשונה בשווא נח
טז ז תִּלְוֵנוּ: תי"ו פתוחה ודגש חזק בלמ"ד להבדיל בינו לבין לשון לינה
טז ח אֲשֶׁר-אַתֶּם מְלִינִם עָלָיו: מרכא-טפחא-אתנחתא ולא טפחא-מונח-אתנחתא
טז י בְּעֵנָן: העמדה קלה בבי"ת להדגשת הסגל המורה על מיועד
טז יא עליית ששי
טז יג הַטֹּל: הטי"ת בפתח בשונה מהפסוק הבא שם היא בקמץ
טז יד דַּק כְּכַפָּר: למי שאינו מבחין בין קו"ף לכ"ף בקריאתו, עליו להקפיד להפריד בין המילים
טז טו לְאֹכְלָהּ: האל"ף בקמץ קטן, בדומה לו גם בהמשך אֹכְלוּ
טז יח הַעֲדִיף: העי"ן בשווא נח
טז כ וַיִּרָם: הטעם ביר"ד מלעיל. וַיִּבְאֵשׁ: למרות האתנח האל"ף בפתח
טז כג הַעֲדִיף: מלרע⁹
טז כד לֹא-הִיְתָה בּוֹ: טעם נסוג אחור לה"א ודגש חזק בבי"ת מדין אתי מרחיק
טז כו וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לֹא יִהְיֶה-בּוֹ: צריך להישמע 'וביום השביעי שבת; לא יהיה-בו',
בתיבת יִהְיֶה-בּוֹ געיה ביר"ד הראשונה
טז כט אֶל-יֵצֵא אִישׁ: טעם מרכא נסוג אחור ליר"ד
טז לא וְטַעְמוֹ: העי"ן בשווא נח
יז א עליית שביעי
יז ה הַכִּיֶּת בּוֹ: דגש חזק בבי"ת מדין אתי מרחיק
יז ו הַנְּנִי: על אף הקושי, נר"ן ראשונה בשווא נח
יז ח וַיִּלְחָם: במלעיל
יז י אָמַר-לוֹ: העמדה קלה באל"ף בגלל הגעיה שם
יז יד מפטיר
הפטרה בשלח שופטים ד-ה :

⁷ צָלְלוּ כְּעוֹפְרֵת בְּמִים אֲדִירִים: לפי חלוקת הטעמים יש כאן שתי יחידות: צָלְלוּ כְּעוֹפְרֵת // בְּמִים אֲדִירִים ואין לעשות אחרי בְּמִים הפסק גדול יותר מאשר אחרי כְּעוֹפְרֵת. וכן בקריאת שירת הים כל יום בתפילה.
⁸ הקורא יְדַמּוּ בשווא נח ללא דגש מחליף ללשון דמיון במקום לשון דממה.
⁹ גם בלשון הדיבור כך נכון. האומר עֲדָף מלעיל - משתבש.

ד ד שפּטָה: הפ"א בשווא נע, הקורא נח משנה משמעות¹⁰

ד ה יוֹשֶׁבֶת תַּחַת-תְּמָר: יש להקפיד על הפרדת שלושת המילים: ת-ת-ת

ד ז' אֶת-סִיסְרָא: הסמ"ך בשווא נע¹¹

ד ט אָפֶס כִּי: צירוף נדיר של יתיב ואחריו תלישא קטנה

ד יח סוּרָה..... סוּרָה: במלרע. הָאֱהָלָה: טעם זקף באל"ף ולא בה"א

ד כא בְּלֹא ט: האל"ף נחה

ד כג אֶת יַבִּין מְלֶךְ-כְּנָעַן: טעם טפחא בתיבה אֶת, וכן הדבר בפסוק הבא עַל יַבִּין מְלֶךְ-כְּנָעַן טעם טפחא בתיבה עַל

ה ד בְּצַעֲדָךְ: העי"ן בשווא נח והדל"ת בנע. רְעֵשָׁה: במלעיל. נְטַפּוּ: מלעיל. נְטַפּוּ מַיִם: טעם נסוג אחור לנר"ן

ה ו אֲרָחוֹת: האל"ף בחטף-קמץ והר"ש בקמץ וכן הוא בהמשך הפסוק

ה ט אֲזַל לַחֵם שְׁעָרִים: הטעם בחי"ת¹²

ה יב עוֹרֵי עוֹרֵי; עוֹרֵי עוֹרֵי: הזוג הראשון במלרע והשני במלעיל. וְשָׁבָה: געיה בוי"ו השרוקה והשי"ן בשווא נע¹³

ה יד שְׂרָשָׁם: שי"ן בקמץ קטן והר"ש אחריה בשווא נח

ה טו חֲקֵקֵי-לֵב: על אף הקושי, הקו"ף בשוא נח

ה טז חֲקֵרֵי-לֵב: בר"ש אחרי הקו"ף

ה יז אֲנִיּוֹת: אל"ף בחטף קמץ, נר"ן בחירק חסר, דגש חזק בוי"ד בחולם מלא. יַמִּים: יו"ד בפתח דגש חזק במ"ם, רבים של ים ולא של יום

ה ל לְצִוְאַרְי: דגש חזק בוא"ו ובשווא נע

ראשון של יתרו:

ג נְכַרְיָה: נר"ן בקמץ חטוף, הר"ש בחירק חסר, דגש חזק בוי"ד ותחתיה קמץ, אין לקרא 'נוכריאה'

יח ה שני במנחת שבת

ה אֶל-הַמֶּדְבָּר: הבי"ת ברביע ולא במתיגה זקף כפי שמופיע בדפוסים רבים¹⁴

ז הָאֱהָלָה: טעם סו"פ באל"ף¹⁵

ח מְצַאֲתָם: במלעיל

יח ט שלישי במנחת שבת

ט וַיַּחֲדֵךְ: החי"ת בפתח והדל"ת בשוא נח ודגש

יב לֹא-כָל-לֶחֶם: געיה בלמ"ד, כ"ף בקמץ חטוף, ויש להפריד בין המילים אע"פ שהן מוקפות

נמשיך בע"ה בהערות הדקדוק של אברהם נפח ז"ל
 יג יח ים סוף [א] אל ים סוף, # "וירדו מצרים" (בר' מג:טו).
 ב] תמיד "ים" ולא "ים" – יוצא מהכלל תמיד "ים סוף".
א"ה. אכן נשאלתי למה ים בכל מקום שומר על הקמץ בסמיכות ובהקפה, ולא ידעתי לענות.

יד ד וְאֶפְבְּדָה בְּפִרְעָה ולא "בפרעה" (רפה) כיון שהאותיות "ב" ו"פ" נשמעים דומה.

¹⁰ שפּטָה שי"ן בקמץ חטוף ושוא נח הוא במשמע ציווי
¹¹ מי שקורא תי"ו רפויה כסמ"ך עלול להבליע כאן אות.
¹² מי שמטעים בלמ"ד משנה למשמע לחם לאכילה!
¹³ בתורה קדומה מסומן בחטף פתח עפ"י מחברת התיגאן וכן בהרבה חומשים שלנו.
¹⁴ המצאת רוח"ה (מתיגה-זקף) נסתרת ממקורות מדויקים.
¹⁵ וכן בכל מקום, "תיקון" וחומש איש מצליח וסידורי איש מצליח ועבודת ה' (רבי מחולון) שיבשו!

א'ה. אכן מכללי יהו"א (אהו"י). אותיות בגד-כפת בראש מלה דגושות; אם המלה לפנין בטעם מחבר ומסתיימת בהברה פתוחה אין דגש. אותיות ב"ת וכ"ף שימושיות (אותיות יחס) כאשר באות בשווא, ואחריהן שוב אותה אות, ב"ת אחרי ב"ת וכ"ף אחרי כ"ף, הן נדגשות גם אחרי הברה פתוחה בטעם מחבר. לעניין זה גם אם יש פ"א אחרי הבי"ת, הבית נדגשת. אם יש מ"ם – אין הבית נדגשת. לעניין אות כ"ף רק אם אחריה כ"ף נוספת, אבל אות אחרת ממוצא הכ"ף גי'ק הכ"ף רפויה! יש דוגמאות מהמקרא לכל זה. יש לציין שתי"ו של עתיד כאשר היא באה לפני תי"ו או דלי"ת נשארת רפויה.¹⁶

טו א אָז יִשִּׁיר בדרך כלל אחרי "אז" נמצא הלא-מושלם, ולא ירוע למה. (יש יוצאים מהכלל, כמו בפסוק טו למטה.)

א'ה. יש כאן מראית העין לפרש מקרא זה לעתיד כדרשת חז"ל (מכאן לתחיית המתים), בפשוטו של מקרא אין זה מתפרש לעתיד. עיין רש"י וראב"ע. הוא מדמה למקרא בהמשך השירה יִאֲחֲזֶמֶן קָעַד שְׁבִרֹר שֶׁהֲרַעַד כִּבְר אֲחָזוּ אוֹתָם כְּמוֹ שְׁאֵלֹפִי אָדוּם כִּבְר נִבְהִלוּ. החרג אצלו הוא הצורה נִבְחָלוּ, כי הוא ציפה לצורה יִבְחָלוּ.

גָּאָה הַנְּקוּדָה ב"ג אינה דגש קל אלא "דחיק". **א'ה.** לפי הדקדוק אין מקום לדגש בגימ"ל. הדגש כאן נחשב חריג, ויש עוד חריגים בשירה זו כידוע. אבל הוא טוען שהגימ"ל אינה דגושה אלא שסימן הנקודה היא 'דחיק'. לפי דבריו המבחינים במבטא בין גימ"ל דגושה לרפויה (גימ"ל ללא דגש נקראת כר בצרפתית ובשפות אירופיות נוספות, וכאות רי"ש במבטא המצוי בארץ-ישראל), יבטאו אות זו רפויה, וזה אינו נכון. ונשתקע הדבר.

'דחיק' לפי המקובל הוא המקרה של דגש בהברה ראשונה של המלה השנייה באותיות מוקפות, מצוי מאוד אחרי 'מה' כאשר היא בפתח ומוקפת, במלים מוקפות אחרות באות המוטעמת. דגש זה בא גם באותיות שאינן בגד-כפת.

אברהם נפח ז"ל ממשיך כן גם בשאר החריגים בשירה מי כְּמִכָּה נִאָּדָר, עַם זֶה גָּאָלָתָּ. מי ישמע לו לבטא מי כְּמִכָּה השני בכ"ף רפויה!! ואם אי מי יטעה ובעקבות הראשון יקרא בלי דגש גם את השני נתקן אותו מיד!

טו כה ויִנְרְחוּ לְפַד אוֹתוֹ. (ולא ויראהו). **א'ה.** גם לפי התרגום הוא כך ופשוט, אע"פ שהיה די להראות לו עץ מסוים. אבל על זה באו דבריו בהמשך.

עץ אונקלוס מסביר "אעא" ולא "אילן". (קטע של חומר, ולא צמח). **א'ה.** אינני מכיר חומר כלשהו שאינו מן הצומח ומכונה 'עץ'. ראב"ע ארוך. זה העץ - לא נדע מה היה, רק דבר פלא הוא; כי אילו המים עומדים, היינו אומרים: דרך רפואה היה. ונכון הוא מה שאמרו קדמונינו (ראה תנח' בשלח כד). דברי קדמונינו מובאים ברלב"ג. אמרו במכילתא (בשלח ויסע א), שעץ מר היה; והנה אמרו זה, להורות שעל דרך המופת שבו המים המרים מתוקים, לא בדרך הטבע. וזהו האמת בעצמו, רוצה לומר, שזה הענין היה על דרך המופת; והנה יורה על זה מה שאמר: וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע וְגו', כמו שנבאר. והנראה לנו, שלזה העץ היה מבוא מה בענין מתיקות המים, אלא שלא היה באופן שיוכל להגיע ממנו זה הפועל הנפלא; רוצה לומר, שימתיק כל מי המעיין ההוא, אבל אם היה שימתיק המים, ימתיק מהם שעור מועט מאד. וכזה תמצא בענין דבלת תאנים שצוה ישעיה למרוח על שחין חזקיהו (ראה מלכים ב, ז), וזה, כי בדבלת התאנים ימצא מבוא מה בבשול המורסות, אבל לא יתכן שגיע ממנו כמו זה הפועל, רוצה לומר, שיחי השחין כשימרחו עליו דבלת תאנים. וכן תמצא במה שצוה אלישע לנעמן, שידחץ שבע פעמים במי הירדן (ראה מלכים ב, ה, ז), וזה, כי הרחיצה במים קרים ימצא בה תועלת מה בענין הצרעת, אבל לא ימצא בה כמו זה התועלת

¹⁶ במקרא לפני תי"ו יש רק לֹא תִתְעַב (דברים כ, ח) במלים מוקפות שמסביר שבלאו הכי לא יבוא דגש זה, אבל נפוץ תדבר אחרי הברה פתוחה, וגם הוא ללא דגש (ובכלל מניין לנו שדין דלי"ת אחרי תי"ו כדין פ"א אחרי ב"ת?).

הנפלא. ובכלל הנה כל המופתים שיעשה השם יתעלה, יחבר להם מהסכות מה שיהיה בו יותר מעט מהזרות אצל הטבע; כבר בארנו הסבה בזה בששי מ'ספר מלחמות ה'.

טז טו מן הוא זה המקור של "מה", שה"ן נופל ובגלל זה יש אחריו דגש חזק. **א"ה**. ראה רש"י וראב"ע קצר, ורשב"ם. ההסבר של הדגש אינו נכון, רק 'מה' בפתח ומוקף בא בדגש אחריו. אבל מה בסגול או מה בקמץ גם במקום שאינו תשלום דגש, אין אחריהם דגש. סיבת הדגש היא משום 'דחיק' שהוזכר לעיל, וכאמור שאחרי מה בא גם בהברה שאינה מוטעמת, אבל מכלל דחיק לא יצא. גם המלה למה (גם בצורה הרפוייה למה וגם בסגול למה) מוכיחה שלא כדבריו. **ע"כ מדברי אברהם נפח ז"ל.**

יד ג **נבכים הם בארץ** מגליון וארא שנה זו (פא) ו כז הם צורות הרבים בשביל "הוא, היא" צריך להיות "המה, הנה". לפעמים "המה" מקוצר אל "הם", אבל בכל המקרא אף פעם אין "הנה" מקוצר ל "הן", רק בתלמוד והלאה.

א"ה. מעניין למדי! יש במגילת רות **תלחן** תשפרנה עד אשר יגדלו **תלחן** (רות א, יג); גם מצאתי **תלחן** (יחזקאל טו, מז/כב). לכן נראה שצורת הרבים היא הם-הן והצורות המה-הנה והדגש שלהן 'לתפארת'. עניין התפארת' עלה בגליון שמות השנה (פא) וידון אצלנו בע"ה בקרוב.

דויד מונק. הדגש של אלה הוא הדגש של אלין, והדגש של המה הוא כנראה הדגש של המו, וכיון שהדגש קיים גם בעברית וגם בארמית אז נראה שהוא מיסוד המילה ולא לתפארת הקריאה.

א"ה. מעניין, אבל עדיין על משמרת אעמודה¹⁷. ע"כ מגליון וארא. העירו לי שהמקראות ברות מדברים על בנים ולא על בנות ולכן אין ראייה מהצורה **תלחן**. נכון, אבל מצאתי כהנה וכהנה שימוש בצורה הן לנקבה.

1. ספר בראשית פרק יט פסוק כט: בהפך את הערים אשר יושב **בהן** לוט:
2. ספר בראשית פרק ל פסוק כו: תנה את נשי ואת ילדי אשר עבדתי אתך **בהן** ואלכה
4. שמות כה כט: ועשית קערתי וכתתי וקשותיו ומנקיתיו אשר יסד **בהן**
6. ספר ויקרא פרק י פסוק א: ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא איש מחתתו ויתנו **בהן** אש
7. ספר ויקרא פרק יא פסוק כא: אשר לא לו כרעים ממעל לרגליו לנתר **בהן** על הארץ:
8. ספר ויקרא פרק יד פסוק מ: וצוה הכהן וחלצו את האבנים אשר **בהן** הנגע
9. במדבר י ג: ותקעו **בהן** ונועדו אליך כל העדה אל פתח אהל מועד:
10. ספר במדבר פרק טז פסוק ז: ותנו **בהן** | אש ושימו עליהן | קטרת לפני ה' מחר
11. ספר דברים פרק כח פסוק נב: אשר אתה בטח **בהן** בכל ארצך
14. שמואל, א לא ז: וינסו ויבאו פלשתים וישבו **בהן**:
15. ישעיהו לח טז: אדני עליהם יחיו ולכל **בהן** חיי רוחי ותחלימני והחיני:
16. ספר ירמיהו פרק ד פסוק כט: כל העיר עזובה ואין יושב **בהן** איש:
17. ספר ירמיהו פרק מח פסוק ט: ועליה לשמה תהיינה מאין יושב **בהן**:
18. ירמיהו נא מג: ארץ לא יושב **בהן** כל איש ולא יעבר בהן בן אדם:

טו יז **מקדש** במקום הצורה הצפויה והנמצאת במקומות האחרים מקדש בדלי'ת דגושה והקו"ף ללא דגש כמלים דומות כמו מכתב, הקו"ף דגושה כאן ולכן בשוא נע ולכן הדלי'ת רפויה. ההסבר הנפוץ לצורה זו, 'דגש לתפארת הקריאה'. והנה מה שקיבלתי מאחד הקוראים

¹⁷ ביטוי מקראי על משמרת אעמודה (חבוק ב, א).

בעלון לפרשת "שמות" על המלה "תְּפָאֲרָתוֹ" נכתב "מקובל לקרוא לתופעה הזו 'לתפארת'. לא ברור מה מפואר כאן". ואכן אינני רואה כאן לא פאר ולא הדר. איש הלשון שלמה ידידיה טל כתב באחד מעלוניו לפרשת השבוע שהמונח לקוח מהשפה הערבית "תפכים אלקראאה". למלה "תפכים" כמה משמעויות, ביניהן: הרחבה, הגזלה, תפארת. המתרגמים, מתוך שלל האפשרויות, בחרו דווקא את לשון "תפארת", אלא שאין כאן כל תפארת, אלא הרחבה. לדוגמה, בשם העצם "עֲנִיבִי" (ויקרא כה, ה'), העיצור נו"ן הוכפל על ידי הדגש, ואז יש התרחבות של המילה הנקראת. בספר השרשים שכתב ר' יונה בן גנאת, ותרגם יהודה אבן תיבון, המלה "תפכים" מתורגמת ל"פיאור". וכך הוא כותב: "אבל קמצות החית אין לה פנים אצלי זולת רצונם לפאר את המלה... בפאור החת בקמץ פתח והיה דינה שתהיה בשוא ופתח (www.hebrewbooks.org/36864) עמ' 143). ודאי שהכוונה כאן ל"הרחבה". גם בספר "מורה נבוכים" כתוב כל הרחבה ותפארה בקשר להרחבה לקמץ, ובהערות השוליים מוזכרת המלה הערבית "תפכים" ("מורה נבוכים" פרק ס' בתרגום רבי יהודה ברבי שלמה אלחריזי).

ממני. ידיעה מעניינת מאוד, ממש קילורין לעיניי! עדיין צריך לבדוק אם ראב"ע ורד"ק משתמשים במלה זו. מורה נבוכים כדאי לבדוק בתרגום הרב קאפח ז"ל. הערה זו היא לתפארת!! אליהו רפאל זר. יפה מאוד!

ורק להשלים את התמונה, שד"ל כבר כתב שתפארת הקריאה היא למעשה הרחבת התנועה (בלי המחקר המשווה), אלא שהוא הוסיף הסבר מבריק (לטעמי): הצפינו – דגש הצד"י לתפארת הקריאה, ועשו זה כדי שיהיה השוא נע, ואורך המלה ירבה, **זה כדי שיוכלו לנגן יפה הסגול שעליו**, שאין לפניו מלה בטעם משרת שתסייע בנגונו – וכיוצא בזה מְקֻדָּשׁ ה' כווננו ידך. עכ"ל. הארכת הנגינה באה לפצות על היעדר משרת קודם, שיש בנגינתו הכנה מוסיקלית לנגינת התיבה.

רפאל זר

ריפוי עצמי בשיטת הבריאות הטבעית

www.rafaelzer.co.il

ממני. יתכן ששד"ל ידע ערבית, אבל אינני יודע אם היו לו הספרים הקדמונים חיוג' ואבן גנאח בערבית

רפאל. כששד"ל מסתמך על השוואה ללשונות זרות הוא מציין במפורש על מה הוא סומך. בכל אופן בעיניי יפה במיוחד הטעם שהוסיף לדגש המיותר (לכאורה) הזה. ר"י לויפר באמת נפלא

תמיד לא הבנתי מה הפאר כאן, כפי שכתב א"ג.

רד"ק משתמש הרבה בביטוי הזה, אבל זו אינה ראייה שכן הוא השתמש בביטויים של קודמיו, גם כשלפעמים לא הבין אותם. כמו למשל השימוש שלו במונח "פ"א רפה בלשון ישמעאל" אותו שאל מראב"ע. רד"ק כנראה לא ידע ערבית¹⁸ כי נולד כבר בפרובנס.

אך יש לי מקום ספק: אם אינני טועה, הוא משתמש בביטוי 'תפארת' או 'לפאר' גם כשהוא מדבר על חטף קמץ המחליף שוא נע, כמו 'וְאֵלֶּקְטָה' (רות ב, ב) וכיוצא ב. כאן יש כן ענין של קישוט מסויים. רד"ק כשלעצמו יכול להרחיב את הביטוי כי אולי הבין אותו מענין פאר ממש, אבל חיפשתי אצל ריב"ג, וראיתי כדלהלן (שורש יקר):

¹⁸ בעניין זה נתעורר ויכות. ידידנו דויד כוכב נר"ו הראה הרבה מקומות שרד"ק מציין 'לשון ערבי'. ולכן כנראה ידע, אבל בדרך שבה מזכיר 'פ"א רפה בלשון ערבי' הרגיל בדברי ראב"ע נראה שלא הבין מושג זה. בנוסף, הרבה יודעים לדבר את השפה, ובלי טעויות דקדוקיות, אבל אינם יודעים ולא מעלים על דעתם באילו כללים הם משתמשים.

ואמר אחר כן והתאר יקר מחכמה מפורד (קהלת י, א) וירח יקר הלה (איוב לא, כו) קמוץ, על משקל חכם, רשע, וזה מופת פוסק על שהוא אצלו חולף ופתח גם כן. ואלו היה אצלו קמוץ הקוף אע"פ שיהיה חולף, היה מבאר זה, אבל הוא אצלו פתח וזאת שגגה ממנו. ואני אינני מרחיק היותו פועל חולף עם שהוא קמוץ הקוף ויהיה החפץ בו לפאר המלה כאשר זכרתי בנזהר (שורש זהר) החולף וזולתו כמו וְשֵׁם שֶׁפֶט אֶת יִשְׂרָאֵל (שמואל א:ז:יז) אשר הוא כלו קמץ. ואחר כן אמר ר' יהודה בשער הזה: והשם - אָדָר הַיָּקָר (זכריה יא:ג), קמץ. ואם תסמכהו יהיה פתח, וְאֵת יָקָר! [תפארת גדולתו (אסתר א:ד)]. [והוא, רצוני לומר וְאֵת יָקָר], קמוץ בלי ספק, ואין החפץ בו כי אם לפאר. ודעתם ברוב הפאורים להגדיל הדבר המפאָר,

כאן החלפת קמץ בפתח הוא גם סוג מסויים של 'הארכה', אם נתייחס לתנועה הארוכה כמשהו שריב"ג תפס אותו כארוך יותר מהקצרה בפועל ממש, אולי בתקופתו הדבר הזה עדיין הורגש במבטא, הגם שספק גדול בעיני. אולם בשורש חדל כותב ריב"ג כך:

ויש בו כבד בלתי מתעבר גם כן הַחֲדָלְתִּי אֶת דְּשֵׁנִי (שופטים ט:ט) הַחֲדָלְתִּי אֶת מִתְקִי (פס' יא) הַחֲדָלְתִּי אֶת תִּירוֹשִׁי (פס' יג) משקלו הפעלתי כמו כִּאֲשֶׁר הִשְׁלַכְתִּי (ירמיהו ז, טו), הִשְׁמַדְתִּי אֶת הָאֱמֹרִי (עמוס ב:ט). אבל קמצות החית אין לה פנים אצלי זולת רצונם לפאר המלה. והרבה עושין זה ברב האותיות הגרוניות אשר הם דבקות לתנועה באמרים הַחֲרַב הַחֲרַב הַחֲרַב (מלכים ב:ג:כג) בפאור החת בקמץ חטף והיה דינה שתהיה בשוא ופתח כמו הַחֲרַם אֶת כָּל עִיר מִתָּם (דברים ג:ז) וכבר זכרנו מזה כלל בספר הרקמה מן המחברת הזאת (מה' בכר עמ' 199)

כאן כבר מדובר על חטף קמץ במקום חטף פתח, בשני המקרים מדובר בחטף, ושני החטפים הם תולדה של תנועות קטנות, כך שה'פיאור' כאן ודאי אינו הרחבת המבטא אלא סוג של קישוט. כנ"ל בשורש תהל. ע"כ ר' יעקב לויפר נר"ו.

ידידנו אליהוא הפנה אותנו לספרו של פרלמן.

וכך מעיר שד"ל (13) : דגש הקויף לתפארת הקריאה. ונראה לי ששמוהו, כדי שיהיה השוא נע, וזה כדי להרבות הברות התיבה, וזה כדי שיהיה נשקע יותר ניגון הזקף הגדול וכיוצא בזה במלת "הַצְפִּינוּ" ..עכ"ל.

יש כאן שילוב מעניין של שלושה עניינים :

- (1) טעם מקרא מבחינת פיסוק טעמים
- (2) ניקוד מיוחד במינו
- (3) הבלטת הפירוש הנכון על ידי הניגון.

שד"ל רמז בדבריו האחרונים על תופעה מקבילה בתיבת "הַצְפִּינוּ". הסברת העניין נמצא בדברי בעל מנחת שי (14) לפסוקנו, ד"ה מקדש : הקויף בדגש לתפארת, ועיין מה שכתבתי בפרשת שמות על "הַצְפִּינוּ".

ולפסוק שמי ב 3 וְלֹא-יִכְלֶה עוֹד הַצְפִּינוּ | כותב בעל מייש : דגש הצדי לתפארת... ובמסורת : ג' מלין דגשין ורפין מתחלפין, וסימנהון : הַצְפִּינוּ, מְקַדֵּשׁ, מִשְׁתִּי עֵינַי (שו"ט 28) ובעל אור תורה (15) פירש "מתחלפין" : כי בשלושה מלות הללו היה ראוי להיות אות שנייה רפה והשלישית דגושה (הַצְפִּינוּ , מִשְׁתִּי) ובאה השנייה דגושה והשלישית רפה, עכ"ל.

(12) לפי הנמסר בהוצאת א. ברלינר, אין לרשיי מקור עתיק לדבריו אלה.

(13) שמואל דוד לוצטו. (14) ר' שלמה ידידיה מנורצי. (15) ר' מנחם די לובזנו.

טו יז עמרם אייזנשטיין נר"ו תבאמו ותטעמו בהר נתלתת מכוון לשבתת פטלת יי מקדש אדני כוננו ידיך:

נראה דהטעם שהטעמים הפסיקו ביתבאמו, ולא חיברו את יתבאמו ותטעמו, היינו משום שיתבאמו הוא ענין לעצמו, וזה הולך על הפסוק הקודם שאמר יעד יעבור עם זו קנית, וכדפירש בתרגום שהכוונה להעברת הירדן, וזהו יתבאמו - אל עבר הירדן.

וכיון שיבחר נחלתך לא קאי על יתביאמו, להכי כתיב **יבחר** נחלתך ולא להר. **א"ה**. טוב ויפה, יש הפרדה בין שתי המלים הראשונות. אבל שתיהן משויכות למלה נחלתך, לדבריו היה צפוי תבאמו בוקף גדול.

טז כח ויאמר יי אל-משה עד-אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתך: הנה לכאורה אין הבנה למשפט יעד אנה מאנתסי, וא"כ קשה למה צירפום. [ולא מוטעם: עד-אנה מאנתם לשמר מצותי ותורתך:] וכן קשה לעיל י ג ויבא משה ואהרן אל-פרעה ויאמרו אליו כה-אמר יהוה אלהי העברים עד-מתי מאנת לענת מפני שלח עמי ויעבדני: למה לא הטעימו: עד-מתי - מאנת לענת מפני. ואולי המיאון הוא דבר בעצם האדם, ואינו פעולה. ולכן המיאון הוא דבר לעצמו - עד מתי אתם ממאנים, והוסיף לבאר מהו המיאון - שממאנים לשמור מצוותי ותורותי. [והנה מצינו לעיל ז כז ואם-מאן אתה לשלח. וכן ט ב כי אם-מאן אתה. וכן י ד כי אם-מאן אתה. ולא כתוב יממאן, ואמנם רש"י פירש לעיל ז כד דימאן כמו יממאן. אולם עייש באבן עזרא, ולדבריו אולי י"ל כמו שכתבנו שימאן זה מתפרש על עצם האדם]. **א"ה**. אולי אפשר שגם ממאן הוא עצם האדם כמו מלמד או מזכיר (בעלי המקצוע), לא שם פועל [לא פועל ממש הכוונה לצורת בינוני] אלא ממלא תפקיד זה.

עתה נביא דברי עומק על פרשת השבוע מידידנו הרב גור אריה צור נר"ו, ובלי לגלוש יותר מדי לעניני קבלה שאין יד הכול שווה בהם. וישא משלו ויאמר.

דרשת ולא-נתם, פן-ינתם, ויטב את-העם

ויהי בשלח פרעה את-העם ולא-נתם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא כי | אמר אלהים העם בראתם מלחמה ושבנו מצרימה: ויטב אלהים | את-העם דרך המדבר ים-סוף וחמשים עלו בני-ישראל מארץ מצרים: ויהי. שואל אוה"ח הק' צריך לדעת למה אמר לשון צער במקום גילה ורנן.

ובסיכום דבריו, לשון ויהי יכול לצער שנצטערו ישראל ברדיפת פרעה, וכן לצער שנגרם לישראל על ידי הערב רב ששלח פרעה עם בני ישראל, וזה אומרו בשלח פרעה את-העם הוא הערב רב.

טעם נוסף לאומרו ויהי לשון צער ינתן בתרגום יונתן בן עוזיאל: הוא צער השכינה על עצמותיהם של מאתים אלף בני אפרים שהיו מושלכים בשדה בדרך ארץ פלשתים מזה כשלשים שנה, לפני יציאת מצרים. וכן תרגם יונתן בן עוזיאל: ויהי והוה כד פטר פרעה ית עמא ולא דברינון יי אורח ארע פלישתאי ארום קריב הוא ארום אמר יי דלמא יתהוון עמא במיחמיהון אחוהון דמיתו בקרבא מאתן אלפין גוברין בני חילא משבטא דאפרים מאחדין בתריסין ורומחין ומאני זיינין ונחתו לגת למיבוז גיתי פלישתאי ובגין דעברו על גזרת מימרא דיי ונפקו ממצרים תלתין שנין קדם קיצא איתמסרו ביזא דפלישתאי וקטלונון. ופירושו: פן-ינתם העם בראתם מלחמה, אלו עצמותיהם של מאתים אלף בני אפרים, אשר טעו בחישוב הקץ ויצאו ממצרים שלשים שנה בטרם עת, [בתואנה שהולכים הם לבוז את צאן פלשתים בעבור המצרים] והרגום פלשתים ועצמותיהם פזורות על פני השדה.

ולכן כתיב ויהי, והוא צער השכינה וכנבואת ירמיהו (לא, יט') הָבֵן יִקָּר לִי אֲפְרַיִם אִם יִלֵּד שְׂעָשָׁעִים כִּי-מִדֵּי דְבָרֵי בֹז זָכַר אֲזַכְרֶנּוּ עוֹד עַל-כֵּן הָמָּה מַעַל לָךְ.

ואע"פ שיכול הקב"ה להחיותם עתה, עדיין לא הגיע זמנם, עד עת תיקונם בימי יחזקאל הנביא. ואשר על כן נכתב כאן ולא-נתם אלהים, במידת הדין. שהיתה מידת הדין עדין מתוחה על בני אפרים, על אשר לא שמעו לשבועת זקנם יוסף ולא חיכו לבוא גואל שיאמר להם פקד ופקד וגו'.

ואימתי יתקיים בהם, בבני אפרים רַחֵם אֲרַחֲמֶנּוּ נָא ה', לעתיד לבוא, עת יקומו לתחיה בחזון יחזקאל על העצמות היבשות, הם בני אפרים המושלכים בשדה. וזה שסיים בתרגום יונתן: הינון הוּו גְרַמְיָא יְבִישְׁיָא דְאַחֵי יְתְהוּן מִימְרָא דִי עַל יְדָא דִיחֻזְקָאל נְבִיא בְּבִקְעַת דּוּרָא. נאלו היו העצמות היבשות שקמו לתחיה בדבר ה' על ידי יחזקאל הנביא בבקעת דורא.

ועליהם נאמר פֶּן-יִנְחָם הָעַם בְּרֵאֲתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרַיִמָּה. וכתרגומו: ואין יחמון פֶּדִין יְדַחְלוּן וְיִתּוּבוּן לְמִצְרַיִם. ופירושו: אם יראו את עצמותיהם מושלכות בשדה מאותה מלחמה עם פלשתים, יפחדו [שלא יקרה כן גם להם] וישובו מצרימה. ובזה ינתן טעם מדוע בחר הכתוב בלשון דוֹמָה: וְלֹא נָחַם - פֶּן יִנְחָם. כדי לדרוש ולהקיש מזה על זה ומזה על זה, ולומר, אל תקרי וְלֹא נָחַם אלא וְלֹא נָחַם. וכאומר: לא נָחַם כי לא נָחַם. וְלֹא נָחַם אלהים עַל הָרָעָה לְבְנֵי אִפְרַיִם עד ימי יחזקאל הנביא שהקימו לתחיה.

א"ה: לעניין זה של בני אפרים יש מקור בדברי הימים וְזָכַר בְּנֵי וְשֹׁתְלָח בְּנֵי וְעֶזְרָא וְאַלְעָד וְהַרְגוּם אֲנָשֵׁי גַת הַנְּוֹלָדִים בְּאַרְצָן כִּי יָרְדוּ לְקַחַת אֶת מְקֻנֵיהֶם: וַיִּתְאַבְּל אֲפְרַיִם אֲבִיהֶם יָמִים רַבִּים וַיִּבְאֹו אֲחָיו לְנַחֲמוּ (דברי הימים א, 1, כא-כב) מכאן יתד ופנה לדרשה זו שבני אפרים נתנו ראש לצאת ממצרים לפני הקץ ונהרגו בדרך, אע"פ שבפשוטו של מקרא מדובר באסון משפחתי של בני משפחה שבאו להביא את מקניהם מגת ונרצחו ע"י בני גת¹⁹. נבואת העצמות היבשות המוכרת לנו מהפטרת שבת חול-המועד פסת, נקשרת לזה שיחזקאל נצטווה להחיות את בני אפרים דוחקי הקץ. על עניין זה של דחיקת הקץ של בני אפרים המשיך יידנו, אפשר לעיין במקור²⁰.

ואף על פי שהם שרשים שונים, שהרי נָחַם הוא משרש נחה כמו לֶךְ נָחָה אֶת-הָעָם (שמות לב, לד), ולעומתו יִנְחָם הוא משרש נחם, כמו וְנָחַם עַל הָרָעָה (יונה ד, ב), מכל מקום לשון נופל על לשון הוא, ואשר על כן ידרש לעומקו של מקרא כנ"ל: לא נָחַם כי לא נָחַם.

ולעומקו של מקרא ינתן עוד טעם מדוע לא נָחַם ומדוע הִסִּיבָם. שלא יצטער יוסף הצדיק בראותו את עצמות זרעו פזורות בשדה. ויִלְמַד הדבר מסמיכות הפסוקים: וַיִּסֵּב אֱלֹהִים | אֶת-הָעָם דֶּרֶךְ הַמַּדְבָּר יָם-סוּף וְגו' וַיִּקַּח מִשָּׁה אֶת-עַצְמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ וְגו'. ובזה ינתן טעם מדוע נסמך ארונו של יוסף לאומר וַיִּסֵּב אֱלֹהִים אֶת-הָעָם, לומר לך, שלקייחת עצמות יוסף היא טעם לַיִּסֵּב. וכאומר: מדוע וַיִּסֵּב, כי ויקח משה את עצמות יוסף וְגו'. שלא יצטער יוסף הצדיק.

במדרש רבה (בשלח, פרשה כ') מובא: וַיִּסֵּב אֱלֹהִים. מִכָּאן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ אֶפְלוּ עָנִי שְׂבִישְׂרָאֵל לֹא יֹאכַל עַד שְׂיִסֵּב, שְׂכַף עָשָׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׂנֵאָמַר: וַיִּסֵּב אֱלֹהִים.

לכאורה, נראה כי המדרש הוציא את הפסוק מהקשרו. אך בשימת לב בהמשך הפרשה, נראה כי המדרש הכין את הרקע לפרשת המן שתכתב בהמשך. שהרי באומר אֶפְלוּ עָנִי שְׂבִישְׂרָאֵל לֹא יֹאכַל עַד שְׂיִסֵּב²¹, שְׂכַף עָשָׂה לָהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וכוונתו במדבר, הרי כביכול מצייר לנו המדרש את כל המדבר כשולחן גבוה, ואת כל בני ישראל כעני שבישראל, שכן כולם אצל הקב"ה כעניים, שהוא המפרנס ומבלעדיו כולם בחוסר כל.

¹⁹ אפשר לפרש שבאו לגזול מקנה של אנשי גת, אבל מסתבר יותר שאנשי גת רצחו וירשו.

²⁰ בכל ענייני הקונטרס ניתן לפנות לטל': 052-7675895 גור-אריה צור

מודיעין עילית. ניתן להצטרף לתפוצת מייל דוא"ל: leshem895@gmail.com

²¹ ניקוד זה אינו מתאים לקל של כפולים. מקובל יותר יִסֵּב, מבניין פיעל ובידול מניקוד יִסֵּב במקרא לפנינו.

ובאומרו וַיִּסַּב אֶת הָעַם, כמסובין²² ליד שולחן המדבר, רמוז בזה כי עתיד הוא להוריד על שולחן גבוה זה את המון, שנאמר בו וַתַּעַל שְׂכֶבֶת הַטָּל וְהָנְחָה עַל-פְּנֵי הַמִּדְבָּר דָּק מְחֻסָּפֶס דָּק כְּפָפֶר עַל-הָאָרֶץ. והרי שהטעים לנו המדרש בזה את סמיכות הפרשיות של המון עם בשלח.

יד י נִסְעָ אַחֲרֵיהֶם. פירש רש"י נִסְעָ. [לשון יחיד] בלב אחד כאיש אחד. בלב אחד בתחילה ואחר כך כאיש אחד.

ובפרשת יתרו הפך רש"י את הסדר. על הפסוק וַיִּחַן שֵׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר (יט,ב) פירש"י וַיִּחַן [לשון יחיד] כאיש אחד בלב אחד. כאיש אחד בתחילה ואחר כך בלב אחד. ויש ליתן טעם מדוע הפך את הסדר. ובשימת לב, פירוש זה בלב אחד כאיש אחד או כאיש אחד בלב אחד, לקוח מן המכילתא, ושואל הוא משתי פרשות, פרשת בשלח ופרשת יתרו.

על הפסוק [בפרשת בשלח] וְהָנְחָה מִצְרַיִם נִסְעָ אַחֲרֵיהֶם מוּבָא בְּמַכִּילְתָּא מֵאֵי נִסְעָ [בלשון יחיד] כְּאִישׁ אֶחָד. ולא נאמר שם בלב אחד.

ועל הפסוק [בפרשת יתרו] וַיִּחַן שֵׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר (יט,ב) מוּבָא בְּמַכִּילְתָּא מֵאֵי וַיִּחַן [בלשון יחיד] בְּלֵב אֶחָד. ולא נאמר שם כאיש אחד.

ורש"י צירפן להיות אחד:

בפרשת בשלח על הפסוק וְהָנְחָה מִצְרַיִם נִסְעָ אַחֲרֵיהֶם, פירש רש"י: בְּלֵב אֶחָד כְּאִישׁ אֶחָד ובפרשת יתרו על הפסוק וַיִּחַן שֵׁם יִשְׂרָאֵל, פירש רש"י בהיפוך: כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד.

ויש ליתן טעם:

א. מדוע צירף רש"י את שתי הלשונות,

ב. וכשצירפן, מדוע צירפן בהיפוך, כזה: בְּלֵב אֶחָד כְּאִישׁ אֶחָד, כְּאִישׁ אֶחָד בְּלֵב אֶחָד.

ג. מדוע ב"נִסְעָ" פירש בתחילה בְּלֵב אֶחָד היפך המכילתא, ומדוע ב"וַיִּחַן" פירש בתחילה כְּאִישׁ אֶחָד היפך המכילתא.

ולעומקו של מקרא יש לומר: כאן לימד רש"י עומק כוונת המכילתא:

באמור המדרש בפרשת בשלח נִסְעָ [בלשון יחיד] כְּאִישׁ אֶחָד, כוונתו לומר שסיבת האחדות של הגויים, ה"כְּאִישׁ אֶחָד" שלהם, בא מלב שונא לעם ישראל עד שנעשו כ"לב אחד" לענין שנאה. ולכן פירש רש"י בתחילה את סיבת אחדותם: לב שונא. לכן ב"נִסְעָ אַחֲרֵיהֶם" פירש: בְּלֵב אֶחָד - כְּאִישׁ אֶחָד.

ובאמור המדרש בפרשת יתרו וַיִּחַן [בלשון יחיד] בְּלֵב אֶחָד, כוונתו לומר שסיבת ה"בכל לבבך" של "בְּלֵב אֶחָד" לאהבת ה' ויחוד ה', הסיבה לכך הוא הקב"ה שנקרא אִישׁ אֶחָד, ה' איש מלחמה, ה' שמו. כלומר האיש האחד הוא הסיבה שמאחדת את לב בני ישראל להיות "בְּלֵב אֶחָד", ולכן פירש רש"י בתחילה את סיבת אחדות לבם: כְּאִישׁ אֶחָד - בְּלֵב אֶחָד.

וכאומרו: הגויים, שהם מטבע ברייתם פזורים ומפוזרים, רק דבר אחד יכול לאחד ביניהם: השנאה לישראל. ולכן ברדפם אחרי ישראל בלב שונא, זה המאחד אותם להיות כאיש אחד. לכן פירש רש"י בפרשת בשלח וְהָנְחָה מִצְרַיִם נִסְעָ אַחֲרֵיהֶם: בְּלֵב אֶחָד כְּאִישׁ אֶחָד.

²² המלה מסובין מתאימה לשורש ס.ב.ה שאינו קיים, אבל כך נהגו.

ובני ישראל, מטבע ברייתם הם מאוחדים והמאחד ביניהם הוא ה' איש מלחמה,
ה' שמו. הוא הנקרא איש אחד שמיחדים שמו בקריאת שמע ישראל ה' אלקינו ה'
אחד.

ולכן פירש רש"י בפרשת יתרו וַיִּחַן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגְדַּ הָהָר: כְּאִישׁ אֶחָד שֶׁהוּא הַסִּיבָה
לְהִיטֵם בְּלֵב אֶחָד. שהיותם בדרכי הקב"ה כְּאִישׁ אֶחָד, הרי הם מיחדים שמו בלב
אחד, ומתוך כך גם נוהגים זה לזה: בְּלֵב אֶחָד. לכן ב"ויחן" פירש רש"י: כְּאִישׁ אֶחָד
בְּלֵב אֶחָד, כְּאִישׁ אֶחָד - שהיא סיבת בְּלֵב אֶחָד.
וב"נסע" פירש רש"י: בְּלֵב אֶחָד כְּאִישׁ אֶחָד, בְּלֵב אֶחָד - שהיא סיבת כְּאִישׁ אֶחָד.

תן לחכם ויחכם-עוד

אנא שלחו את הערותיכם!

הכתובת למשלוח: eliyahule@gmail.com

הערות מתקבלות גם באנגלית.

הודעה מאתר "לדעת" כאן תוכלו להוריד גליונות פרשת השבוע מדי שבוע (גם גליוננו מופיע

שם): <http://www.ladaat.info/gilyonot.aspx>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באוצר החכמה בפורום דקדוק ומסורה

<http://forum.otzar.org/forums/viewtopic.php?f=45&t=10317&p=272195#p272195>

מאמרנו מופיע **ונשמר** באתר דרשו <http://www.dirshu.co.il/?p=140390>

אם אתה מתעניין

בהבטים הלשוניים של התורה

(לשון המקרא, המשנה, התלמוד וכו')

אתה מוזמן להרשם (בחנם)

לקבלת דוא"ל בנושאים לשוניים

בכתובת: franklashon@gmail.com

☺ בוא להחכים את עצמך ואת שאר המכותבים ☺